

zapamtil, bo dobil že v prvi mladosti veselje do vednosti in tega nam ravno najbolj manjka. Le z veseljem je pravo napredovanje, le z njim se dá pravo izobraženje doseči; veselje je tisti dušni kvas, ki ne dá človeku miru, da silí dalje in dalje, nikdar ne zadovoljen s tem kar zná, vedno hrepené po višjem in večjem. Učenec, ki ima veselje za nauk, ne bo porajtal toliko na „klas“ in mladeneč ne toliko na „kruh“. Dežela, narod, država in človeštvo so vedno in vedno le s takim veseljem napredovali, njemu se ima visoka stopnja sedanje omike pripisovati, kjer se to veselje ne budi, je nevednost, sirovost, tema in gnjiloba. Ne dá pa se sumiti, da se zlasti v prvi mladosti to veselje najbolj z domačim jezikom zanetiti dá. Skoz in skoz narodni stari Gerki in sedanji Nemci, Francozi, Angleži, Italijani so pričá te resnice, in srednji vek s svojo latinščino spričuje zopet drugo resnico, da je tuj jezik res posamesne ljudi nadušil, nikdar pa celega ljudstva ne. (Konec tega razdelka v prihodnjem listu).

Ozír v stare čase.

Odlomek iz Kremplnove dogodivšine str. 168, ki kaže, da stari časi niso bili zlati časi, pa tudi krinoline niso taka nova znajdba, kakor kdo misli.

„Obleč je v totih časih 1490—1590, sosebno per Nemcih“ — se bere v omenjenih bukvah — „ne menje smešen kak gizdavi bil. Nemške gospé so na ledovji debele klobase opasane imele, in prek totih jenjke, v spodnjem robu ali podmeti pa železen obroč, tak, da so se duri vse ino nasteržaje mogle odpreti, gde je takša gospa htela noter iti. Žlahtne grole, z zlatom našite šolnje, tenčke žlare, žamatne, židane oblačila, ino takše u tistih časih še neznano drage reči so ne samo grofice ali knezinje, temuč tudi že prosteše gospé za navadno nosile. Gizda (lišp) je per gospodi in mestjanih tak vesoko šla, da so deželski poglavari mogli postave dati, kterege reda se kdo pri obleči ma držati; ino ker se je krez svoj stan nosil, je od svoje gizde mogel posebno daco plačevati. Cesar Maksimilijan je rekel, da je od svojih starših čul, da je negda per njihovega roda hiši bilo sedem bratov, ki so vsi skup samo ene hlače imeli — ino devet Herberštajnic se je z enega metena (plajša) omožilo. — Kar se tiče jezika, so Slovenci po domače med seboj govorili, pa tudi nemški jezik ni občnega zvonca nosil, kakor se vidi iz besed cesara Karla V.: „Po latinsko govorim z Bogom, po španjolsko s svojimi svetniki, po italijansko s svojimi prijateli, po francozko z gospami, po nemško pa s svojimi konji.“ Slekočev.

Čertice

iz zgodovine papeževih dežel, — njih vladarstvo, obsežek in število prebivavcov.

Ker je ravno zdaj pozornost celega sveta obrnjena na rimske dežele, mislimo svojim bravcom vstreči, ako jim povemo kaj malega o tem, kar napis tega sestavka kaže.

1102 let je preteklo, kar so papeži tudi posvetni vladarji, ker leta 755 je vladar frankovski Pipin „Kratki“ ali „Mali“ imenovan sv. Očetu v dar dal večji del Eksarhata v Lombardii, to je, tisto zemljo bizantinskega poglavarstva, ki si jo je po zmaganih Longobardih prisvojil. Največje pomnožbe rimske svetne oblasti so bile pozneje sledeče: leta 1053 so dobili papeži vojvodino Benevent, 1077 Matildiške posestva, 1198 mesto Rim, 1273 Venaissin, 1348 grofijo Avignon, 1508 Ravino, 1513 Bolonjo, 1532 Ankono, 1597 Feraro in 1626 Urbino. — Perva prekucija francozka je vzela papežu Piju VII. vso posvetno oblast, in od svečana 1798 do leta 1800 so bile papeževe dežele pod

rimsko ljudovlado (republiko). Zmage avstrijske in rusovske so posadile Pija VII. spet na rimski tron. Al že v letu 1808 je mogel papež spet nekoliko svojih dežel kraljestvu laškemu odstopiti, in ukaz Napoleona I. mu je spet vse vzel, ker je dežele na uni strani Apenin s kraljestvom laškim, dežele na ti strani Apenin in „večni Rim“ pa zedinil s cesarstvom francozkim; sin Napoleonov je že v zibelki prejel ime „kralja rimskega“, kar pa v resnici nikoli ni bil, ker je pod imenom „Herzog von Reichsstadt“ še mlad umerl. 24. maja 1815 je dobil papež spet vse nazaj, kar je pred zgubil, samo Avignon in Venaissin sta ostala pri Francozkem. Dunajski kongres je porderil sv. Očeta za samovladarja.

Od leta 1815 obsega papežovo vladarstvo: Rim in okolico njegovo Komarko z 80 □ miljami in 326.000 prebivavci, od katerih spada na mesto Rim 180.000, — potem delegacije ali okrajne: Ankono, Macerato, Kamerino, Fermo, Askoli, Perugia, Spoleto, Rieti, Viterbo, Orvieto, Frosinone, Civitovechio, Benevento, ktere skupaj merijo 358 □ milj in štejejo poldrugi milijon prebivavcov, — in pa legacije, ki so se v poslednjih laških prekucijah večidel odcepile od rimske vlade in obsegajo: Bolonjo, Feraro, Forli, Raveno, Urbino, Pezaro in Velletri. Pravi se jim z eno besedo Romagna (Romanja), ki na 266 □ miljah šteje 1 milijon in 240.000 prebivavcov.

Tako so papeževe dežele razdeljene, ktere po postavi od 22. novembra 1850, kar se tiče vladarstva, spadajo v 9 verst; na čelu vsake prvih petih stoji kardinal-predsednik, na čelu vsake ostalih štirih pa stoji kardinal-legat, kteremu je pridružen izreden papežev komisar ali pa, kakor v legaciji kompagniški, legata-namestnik. Posamne delegacije imajo delegate za predstojnike, ki utegnejo biti tudi posvetnega stanú.

Vse papeževe dežele skupaj merijo 727 □ milj z 3 milijoni in 124.668 prebivavci. Z Romagnom, ki je zdaj odcepljena od papeževih dežel — namreč z legacijami Bologna, Ferara, Forli in Ravena — bi zgubili sv. Oče 175 □ milj in nekaj čez 1 milijon podložnih.

Slovanski popotnik.

* Ker je „Leptir“, zabavnik za leto 1860, v malo dneh razprodan bil, naznanja gosp. K. Stojšić v Zagrebu, da se napravlja drugi natis tega priljubljenega almanaha, kterege letos kinči slika starega grada Senjskega in pa obraz neumerlega bana Jelačića. Že te dni bo drugi ta natis gotov. Kdor ga želi dobiti, naj pošlje berž naročnino (1 gold. 20 kr. nov. dn.) v Zagreb do gospod Stojšića (mesnička ulica br. 135).

* Slavni gosp. Ljud. Vukotinović nam je pisal iz Zagreba, da že pripravlja rokopis za „Leptir-a“ za prihodnje leto 1861, in prosi, naj bi ga v narodnem tem početju tudi podpirali rodoljubi slovenski s prineski književnimi (pesmami itd.), ter mu jih zadnji čas poslali do konca marca. Nadjamo se, da ta klic tudi v prihodnje bo privabil v dokaz bratovske vzajemnosti mnogo podpornikov rodoljubnemu početju.

Dopisi.

Na Reki 10. jan. Slabi časi so zdaj povsod, najslabeji pa so gotovo v primorji; kupčije ni nič; ladje trohne domá ali pa se brez opravlka kakor sence sém ter tje plazijo. Zraven pa je tudi pomisliti, da je letošnja letina tod tako uboga bila, kakor že 56 let nobena ne; vina ni skoraj nič, še kar je, je kisle; žito je strašna suša pokončala; in ker se na Laškem vse meša, ne prihaja zdaj toliko turšice in rajža od ondot kakor druge leta; zatoraj je najpotrebnejši živež se silno podražil, zlasti pa polenta, ki je do